

จริยศาสตร์อาหารในวิถีอาหารแห่งอนาคต*

Food Ethics in the Future Foodways

เชอเรนทร์ กันตา และปิยะมาศ ใจไฝ่

Chareenr Kanta and Piyamas Jaifai

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: chareenr_k@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความหมาย พัฒนาการ และคุณค่าของวิถีอาหารแห่งอนาคต และ 2) วิเคราะห์จริยศาสตร์อาหารในวิถีอาหารแห่งอนาคต เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการรวบรวมหนังสือ เอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์อาหารและวิถีอาหารแห่งอนาคต จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ศึกษาวิเคราะห์มาสังเคราะห์ในรูปแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความหมายและ พัฒนาการของวิถีอาหารแห่งอนาคต เกิดจากการที่ระบบอาหารถูกพัฒนาอยู่ตลอดเวลาเพื่อแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อสร้างระบบอาหารที่ยั่งยืนและเป็นธรรมต่อทั้งผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม จนเกิดเป็นคุณค่าผ่านกระบวนการผลิต การประกอบการ และการบริโภคอาหาร

2. จริยศาสตร์อาหารในวิถีอาหารแห่งอนาคต คือวิถีแห่งการสร้างความมั่นคง ความยุติธรรม และอธิปไตยให้กับอาหาร โดยความมั่นคงสามารถสร้างได้ใน 4 มิติ ได้แก่ ความเพียงพอ การเข้าถึง การใช้ประโยชน์ และเสถียรภาพทางอาหาร ความยุติธรรมสร้างได้ด้วยการคืนสิทธิการเข้าถึงอาหาร ด้วยการคืนที่ดินและแรงงานให้กลับคืนถิ่น และอธิปไตยสามารถสร้างได้โดยการยกเลิกเสรีนิยมทางการค้า และหันมาตระหนักถึงสิทธิแรงงานและสิทธิสัตว์ รวมไปถึงการกระจายการใช้เทคโนโลยีการเกษตรอย่างทั่วถึง

คำสำคัญ: จริยศาสตร์; จริยศาสตร์อาหาร; อาหารแห่งอนาคต

*ได้รับบทความ: 2 ตุลาคม 2567; แก้ไขบทความ: 26 ธันวาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 27 ธันวาคม 2567

Received: October 2, 2024; Revised: December 26, 2024; Accepted: December 27, 2024

Abstract

This research article aims to: 1) Study the meaning, development, and value of future food systems. 2) Analyze food ethics within the context of future food systems. The study employs a documentary research methodology, collecting data from books, documents, articles, and research related to food ethics and future food systems. The gathered data is analyzed and synthesized in a descriptive analytical format.

The research findings revealed that:

1. The meaning and development of future foodways root in the food system and problems which arise all the time including the prospective problem in the future. In other hand, innovation and technology will help to solve this system to more sustainability and justice for both consumer and environment. So, future foodways must creat value in production processes, make food, and consumption.

2. Food Ethics in the Future Foodways is the way to creat security, justice and sovereignty of food. To creat the security is included adequacy, availability, usefulness and stability. To creat justice is to bring the local labor back to their home and give them the right to living and farming on their own land. And, to creat the sovereignty is cancelling the commercial liberation then aware of labour right and animal right include distribute the agriculture technology in equality.

Keywords: Ethics; Food Ethics; Future Food

1. บทนำ

จริยศาสตร์เป็นปรัชญาสาขาหนึ่งที่ว่าด้วยการแสวงหาความดีสูงสุดของชีวิตและแสวงหาเกณฑ์ในการตัดสินความประพฤติของมนุษย์ ในการศึกษาจริยศาสตร์อาหารนั้น จะยกปัญหาเกี่ยวกับอาหารขึ้นมาเป็นตัวตั้ง แล้วอธิบายและนำเสนอทางออกต่อปัญหาดังกล่าว ซึ่งการมองอาหารผ่านมุมมองทางจริยศาสตร์ในลักษณะนี้ จะทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ของหลายปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาทางอาหารที่เกี่ยวข้องกับทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อม จึงกล่าวได้ว่า จริยศาสตร์อาหารเป็นศาสตร์ด้านปรัชญาที่สัมพันธ์กับศาสตร์อื่นผ่านอาหาร อาทิ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม การเมืองและสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้นำมาซึ่งการศึกษาอาหารในหลายแง่มุม ได้แก่ โครงสร้างระบบอาหาร จริยศาสตร์ของการผลิตอาหาร การบริโภคอาหาร รวมถึงนโยบายด้านอาหาร วัฒนธรรมอาหาร

และการบริโภค ทำให้จริยศาสตร์อาหารเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเสนาและตั้งคำถามถึงประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น และมีความพยายามในการหาทางออกต่อปัญหาเหล่านี้ในมิติที่แตกต่างกันออกไป จริยศาสตร์อาหารจึงเป็นการนำเสนอปัญหาของอาหารในแต่ละช่วงเวลาและย้อนกลับไปดูถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา เพื่อที่จะแก้ได้อย่างตรงประเด็น อีกทั้งยังมองไปถึงอนาคต ว่าอาหารจะเกิดความมั่นคงได้โดยวิธีการใด (ปิยะมาศ ใจไฝ, 2562, หน้า 104-107)

หากกล่าวถึง ความมั่นคงทางอาหาร (food security) เริ่มแรกเดิมทีคือความพยายามที่จะผลิตอาหารให้ได้ปริมาณที่มากขึ้น แต่แล้วกลับเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ครอบคลุม เพราะยังเกิดวิกฤตการณ์ทางอาหาร ทำให้ในช่วงทศวรรษที่ 1970 โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้กำหนดขึ้นให้มีความหมายว่า “สถานะที่ทุกคนและทุกขณะเวลามีความสามารถทั้งทางกายภาพและทางเศรษฐกิจที่สามารถเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจด้านอาหาร เพื่อให้เกิดชีวิตที่มีพลังและมีสุขภาพที่ดี” จากข้างต้นจึงสามารถแบ่งความหมายของความมั่นคงทางอาหารออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ ความเพียงพอ การเข้าถึง การใช้ประโยชน์ และเสถียรภาพ ดังนั้น ความหมายของความมั่นคงทางอาหารจึงเป็นอะไรที่มากกว่าแค่การผลิตอาหารให้มากขึ้น แต่ยังเชื่อมโยงไปถึงประเด็นอื่นๆ เช่น การเข้าถึงอาหาร การผลิตอาหารให้ได้ปริมาณสม่ำเสมอ ความปลอดภัยอาหาร ความมั่นคงทางอาหารในระดับชุมชน (ธนิดา หรินทรานนท์, 2563, หน้า 1-2)

ในทางปรัชญา ความมั่นคงทางอาหารมีความหมายครอบคลุมถึง การหาความหมายของชีวิตที่ดีในระดับปัจเจกและในระดับสังคม กล่าวคือ ในระดับปัจเจกต้องอาศัยอาหารที่เข้าถึงได้ เพียงพอ สมบูรณ์ทั้งทางปริมาณและคุณภาพ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และสามารถเอื้อให้ร่างกายเจริญเติบโต ซึ่งรวมถึงพัฒนาการทางสติปัญญาด้วย ส่วนในระดับสังคม อาหารมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชน หากสังคมนั้นมีอาหารที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ก็สามารถทำให้สังคมขับเคลื่อนไปได้ด้วยดี รวมถึงเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับอาหารจะช่วยสร้างวัฒนธรรมที่หลากหลายและน่าสนใจ ซึ่งถือเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวของประเทศนั้นๆ รวมไปถึงการตระหนักถึงความสัมพันธ์ของอาหารกับสิ่งแวดล้อม มนุษย์ควรมีมุมมองต่อสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะสัตว์ พืช รวมถึงสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติว่าเป็นสมาชิกในระบบนิเวศเดียวกัน เพราะตัวแปรที่สำคัญนอกเหนือจากปรากฏการณ์ธรรมชาติคือการกระทำของมนุษย์ที่มุ่งพัฒนาโลกด้วยเทคโนโลยีทางวัตถุโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้น อาหารจึงอยู่ในสมการหนึ่งของธรรมชาติที่สามารถสร้างผลกระทบต่อระบบนิเวศทั้งหมด (ปิยะมาศ ใจไฝ, 2562, หน้า 124-128)

ปัญหาทางจริยศาสตร์อาหาร ทำให้การผลิตอาหารต่อไปในอนาคตต้องคำนึงถึงความยุติธรรมโดยยึดกรอบของลัทธิประโยชน์นิยม ซึ่งมีเป้าหมายในการเพิ่มประโยชน์สุขหรือความพึงพอใจของสังคมโดยรวม (เอกศักดิ์ ยุคตะนันท์, 2528, หน้า 6) แนวคิดนี้เชื่อมโยงกับทฤษฎีของปีเตอร์ ซิงเกอร์ (Peter

Singer) นักปรัชญาจริยศาสตร์ที่พัฒนาลัทธิประโยชน์นิยมในรูปแบบ "ประโยชน์นิยมเชิงความพึงพอใจ" (preference utilitarianism) ซึ่งให้ความสำคัญกับการเลือกของแต่ละบุคคล ในขณะเดียวกันก็สร้างการตระหนักรู้ถึงชีวิตแต่ละชีวิตที่มีค่าเท่าเทียมกัน ความยุติธรรมในกรอบนี้จึงมุ่งเน้นการเพิ่มความพึงพอใจและลดความทุกข์ของทั้งมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ไปพร้อมๆ กัน (Peter Singer, 2011, pp. 11-15) ซิงเกอร์ย้ำถึงความเสมอภาคว่าไม่ควรจำกัดเพียงมนุษย์ แต่ครอบคลุมสิ่งมีชีวิตอื่นด้วย โดยผลงานสำคัญ เช่น Animal Liberation เป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิทธิสัตว์และการปฏิบัติต่อสิ่งมีชีวิตอื่นอย่างมีศีลธรรม แนวคิดของเขายังเชื่อมโยงกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาด้านจริยธรรม เช่น ความยากจน ความไม่เสมอภาคและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศผ่านผลงาน ซึ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของปัจเจกเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ในบริบทปัจจุบัน ความยุติธรรมและจริยธรรมเชิงปฏิบัติของซิงเกอร์สอดคล้องกับประเด็น "วิถีอาหารในอนาคต" (Future Foodways) ที่มีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงทางอาหารและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นและผลกระทบจากวิกฤตสภาพภูมิอากาศ การพัฒนาทางเลือกโปรตีน เช่น เนื้อจากพืช (Plant-Based Meat Alternatives) เนื้อจากจุลินทรีย์ (Microbial Meat) เนื้อเพาะเลี้ยง (Cultured Meat) และเนื้อแมลง (Insect Meat) กลายเป็นแนวทางที่ตอบโจทย์การสร้างระบบอาหารที่ยั่งยืน (Nature's Fynd, 2021) สิ่งนี้สอดคล้องกับเป้าหมายของลัทธิประโยชน์นิยมที่มุ่งลดความทุกข์และเพิ่มประโยชน์สุขของสังคมมวลรวมและสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น บทความวิจัยชิ้นนี้จึงมีขึ้นเพื่อศึกษาความหมาย พัฒนาการ และคุณค่าของวิถีอาหารแห่งอนาคต ผ่านปัญหาทางจริยศาสตร์อาหาร เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์จริยศาสตร์อาหารในวิถีอาหารแห่งอนาคต อีกทั้งยังสะท้อนความเข้าใจกันได้กับทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของปีเตอร์ ซิงเกอร์ ที่ช่วยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ในมิติต่างๆ ของอาหาร จนกลายเป็นวิถีการบริโภคอย่างมั่นคงและยั่งยืนสำหรับวิถีอาหารแห่งอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมาย พัฒนาการ และคุณค่าของวิถีอาหารแห่งอนาคต
2. เพื่อวิเคราะห์จริยศาสตร์อาหารในวิถีอาหารแห่งอนาคต

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความ และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์อาหาร
2. รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความ และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับวิถีอาหารแห่งอนาคต

3. พรรณนาวิเคราะห์ความหมาย พัฒนาการ และคุณค่าของวิถีอาหารแห่งอนาคต
4. วิเคราะห์จริยศาสตร์อาหารในวิถีอาหารแห่งอนาคต

4. สรุปผลการวิจัย

1. ความหมาย พัฒนาการ และคุณค่าของวิถีอาหารแห่งอนาคต

ความหมายของอาหารแห่งอนาคต แนวคิดวิถีอาหารแห่งอนาคตมาจาก 2 ประเด็นปัญหา ได้แก่ ประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ในศตวรรษที่ 18 เกิดความท้าทายในการหล่อเลี้ยงประชากรโลกที่เพิ่มขึ้น โทมัส โรเบิร์ต มัลธัส ตีพิมพ์หนังสือของเขา An Essay on the Principle of Population (โทมัส โรเบิร์ต มัลธัส, 2567) มัลธัสกล่าวว่าปริมาณอาหารบนโลกจะเติบโตได้ทางคณิตศาสตร์เท่านั้น ในขณะที่ประชากรมนุษย์เติบโตขึ้นในเชิงเรขาคณิต ข้อเสนอพื้นฐานหลังนี้เชื่อกันว่าอิงตามคำทำนายของ เบนจามิน แฟรงคลิน (Benjamin Franklin) ในปี 1751 ว่าประชากรของอเมริกาจะเพิ่มเป็นสองเท่าทุกๆ 20-25 ปี ผลก็คือในที่สุดมนุษยชาติจะถึงจุดที่ไม่มีอาหารเพียงพอสำหรับทุกคน เว้นแต่จะถูกควบคุมโดยสงคราม โรคภัย และความอดอยาก การเจริญเติบโตของมนุษย์มีขีดจำกัดแน่นอนเนื่องจากขนาดและทรัพยากรของโลกมีจำกัด หากมีประชากรเกินกว่านี้ทรัพยากรที่จะไม่สามารถเลี้ยงทุกคนได้ ซึ่งนำไปสู่ความยากลำบากและความไม่สงบทางสังคม แม้ประชากรโลกได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องขณะเดียวกันจำนวนคนหิวโหยอย่างรุนแรงได้ลดลง ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความก้าวหน้าทางการเกษตร เทคโนโลยีการอาหาร และการขนส่ง ซึ่งนำไปสู่การผลิตที่เพิ่มขึ้น ลดของเสีย และการกระจายที่ดีขึ้น นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางสังคม การศึกษา การสุขภาพ การดูแลสุขภาพ และความมั่งคั่งทำให้ขนาดครอบครัวลดลงโดยเฉลี่ย อย่างไรก็ตาม ประชากรโลกคาดว่าจะขยายตัวไปอีกไม่กี่ทศวรรษข้างหน้า ซึ่งจะมากถึงเกือบหมื่นล้านคนภายในปี 2050 (Hoy, 2018, pp. 1413-1414)

ความหมายของอาหารจากอดีตจนถึงปัจจุบัน นำไปสู่การนิยามความหมายของอาหารแห่งอนาคต ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาเกี่ยวกับอาหารในแง่มุมต่างๆ ซึ่งภายในวิจัยได้หยิบยกการเปลี่ยนแปลงของระบอบอาหารมาเพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงของความหมายของอาหาร ซึ่งส่งผลไปสู่การนิยามความหมายของอาหารแห่งอนาคตที่มุ่งแก้ปัญหาของอาหารที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยพยายามสร้างความมั่นคง ความยุติธรรม และอธิปไตยทางอาหาร ผ่านการเลือกบริโภคอาหารกลุ่มที่ผลิตขึ้นมาใหม่ทางนวัตกรรม ได้แก่ โปรตีนจากพืช โปรตีนจากเชื้อรา โปรตีนจากการปลูกในห้องปฏิบัติการ และโปรตีนจากแมลง

พัฒนาการของอาหารแห่งอนาคต ในยุคต้นทศวรรษ 1970 วิฤติการณ์อาหารได้แบ่งแยกความช่วยเหลือทางอาหารเพื่อมนุษยธรรมและเพื่อสาธารณะออกจากกัน คือมีไว้เพื่อขายหรือการขายที่มีการอุดหนุนราคา ซึ่งเปิดประตูให้กับการสร้าง “ความมั่นคงทางอาหาร” ขึ้นมาใหม่ ด้วยการจัดการทาง

กลไกตลาด การปรับโครงสร้างนี้มีศูนย์กลางหลักที่สหรัฐอเมริกา ในฐานะผู้วางของโลกที่รัฐริเริ่มตอบสนองเพื่อตอบสนองต่อวิกฤติการณ์การสังคมนิยม (Revel, and Riboud, 1986) ผลที่เกิดขึ้นตามมา คือ การแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศแบบใหม่ การเกษตรกรรมที่ก่อตัวขึ้นรอบๆ และระบบโยงโยของสินค้าข้ามชาติรวมไปถึงความสัมพันธ์ทางการผลิตและการบริโภคทั่วพื้นที่ของชาติที่ผูกมัดอยู่กับการค้าเสรีของสหรัฐอเมริกา (Raynolds et al., 1993) ในขณะเดียวกัน เสรีภาพของเอกชนภายใต้การครองความเป็นเจ้าของของสหรัฐอเมริกาได้ทำลายอุดมคติของการเกษตรและเศรษฐกิจแห่งชาติดังกล่าว ซึ่งเป็นการกฤษฎีทางสำหรับการเพิ่มระบอบเอกชนของการค้าโลกที่ถูกจัดการโดยบริษัทข้ามชาติ (Cutler, 2001) ดังนั้น พัฒนาการของวิถีอาหารแห่งอนาคตจึงเริ่มต้นจากการที่อาหารเริ่มออกห่างจากแหล่งทางธรรมชาติดั้งเดิมแผ่ขยายออกไปสู่เมือง กลายเป็นระบอบต่างๆ ผ่านระบบการค้าทุนนิยม ซึ่งการที่อาหารถูกช่วงชิงไปด้วยระบอบต่างๆ ทำให้อาหารถูกควบคุมและขาดการกระจายอาหารที่เป็นธรรม รวมถึงการตัดวงจรและใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างเกินพอดีจนเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในเวลาต่อมา

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สังเกตเห็นได้ในปัจจุบัน คือภาวะโลกร้อน ซึ่งอาหารในอนาคตชวนคำนึงถึงคือตั้งแต่ต้นธารการผลิตอาหารไปจนถึงมือผู้บริโภค ในกระบวนการผลิตตามแนวทางอาหารแห่งอนาคตสร้างการตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการใช้พลังงาน การใช้ทรัพยากร และการลดของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิต เพื่อการผลิตอาหารที่ยั่งยืนมากขึ้น นอกจากนั้นยังหันมาใส่ใจสิทธิสัตว์ในกระบวนการทำปศุสัตว์หรือการทำฟาร์ม โดยคำนึงถึงความเจ็บปวดและความทรมานของสัตว์ขณะที่อยู่ในกระบวนการเหล่านั้น ประกอบกับการใช้ทรัพยากรมากเกินไปในกระบวนการผลิต ในจริยศาสตร์วิถีอาหารแห่งอนาคตจึงเสนอให้บริโภคโปรตีนทางเลือกทดแทนเนื้อสัตว์อย่าง โปรตีนจากพืช โปรตีนจากเชื้อรา โปรตีนจากการปลูกในห้องปฏิบัติการ และโปรตีนจากแมลง ซึ่งสามารถรักษาไว้ซึ่งสารอาหารที่จำเป็นต่อร่างกายมนุษย์ อีกทั้งยังเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้วิถีอาหารแห่งอนาคต กลายเป็นวิถีที่มีคุณค่า ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

คุณค่าของอาหารแห่งอนาคต ในการวิเคราะห์คุณค่าของอาหารแห่งอนาคต ผู้วิจัยมองผ่านคุณค่าใน 3 มิติด้วยกัน ได้แก่ คุณค่าในการผลิต คุณค่าในการประกอบการ และคุณค่าในการบริโภค ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. คุณค่าอาหารแห่งอนาคตผ่านการผลิตในกระบวนการผลิต แนวทางของอาหารแห่งอนาคตได้มีการตระหนักถึงปัญหาหลากหลายด้าน ตั้งแต่ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ที่เป็นต้นทุนทางทรัพยากรจากธรรมชาติ ซึ่งเราใช้ทำการเกษตรแทนที่การเข้าป่าล่าสัตว์หรือหาของป่า ปัญหาของการทำปศุสัตว์ที่มีการใช้ทรัพยากรและพลังงานไปกับการทำฟาร์มเพื่อขุนสัตว์ให้ได้ตามความต้องการของตลาด รวมไปถึงแง่มุมของการเรียกร้องสิทธิสัตว์ จากการทรมานในกระบวนการผลิตเหล่านี้ ปัญหาด้านความเพียงพอและโภชนาการของอาหาร กล่าวคือ เมื่อประชากรโลกเพิ่มขึ้น กระบวนการผลิตอาหารจึงต้องมีการยก

ระดับขึ้น ทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพ ซึ่งแนวทางของอาหารแห่งอนาคตจะมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ เพื่อช่วยควบคุมกระบวนการผลิตของอาหารในแง่ต่างๆ อย่างครอบคลุมทุกปัญหา ไม่ว่าจะเป็น การเพิ่มผลผลิต การควบคุมคุณภาพ การลดของเสีย การลดมลภาวะ การผลิตอาหารทางเลือก การปรับปรุงแก้ไขยีนส์อาหารให้มีความยั่งยืน รวมถึงการนำเสนอข้อมูลที่ตรงไปตรงมา และซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคได้ทำการเลือกบริโภคอย่างมีจริยธรรมและมีคุณค่าทางโภชนาการ จากการตระหนักถึงปัญหาของกระบวนการผลิตอาหารข้างต้น ดังนั้น อาหารแห่งอนาคตจึงมีคุณค่าตั้งแต่กระบวนการผลิตที่มีการตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับสิ่งอื่นในกระบวนการผลิตอย่างสิ่งแวดล้อม สิ่งมีชีวิตอื่น และตัวมนุษย์เองอย่างรอบด้าน

2. คุณค่าอาหารอนาคตผ่านการประกอบการ หนึ่งในนั้นคือกระบวนการแปรรูป ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิต ในอาหารอนาคตใส่ใจในมุมมองของความยั่งยืนด้วยการใช้กระบวนการแปรรูปที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ด้วยการหมุนเวียนทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อลดของเสีย ซึ่งการจัดการของเสียเป็นไปเพื่อลดขยะจากการผลิตด้วยการนำของเสียไปแปรรูป อาทิ อาหารสัตว์ ปุ๋ย เป็นต้น ส่วนในรูปแบบของอาหารที่ได้รับการแปรรูปเพื่อเข้ามาทดแทนสารอาหารที่จำเป็นต่อชีวิตอย่างโปรตีน เช่น โปรตีนจากพืช โปรตีนจากเชื้อรา โปรตีนจากการปลูกในห้องปฏิบัติการ และโปรตีนจากแมลง ก็เป็นทางเลือกหนึ่งในกระบวนการแปรรูปที่ช่วยให้เกิดความยั่งยืนทั้งสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภคอีกด้วย เพราะไม่ต้องทำฟาร์มขนาดใหญ่เพื่อเลี้ยงสัตว์จำนวนมากๆ และฆ่าเพื่อส่งออกสู่ตลาด หรือทำเกษตรกรรมเพื่อปลูกหาอาหารให้กับสัตว์เหล่านี้

ในกระบวนการจัดจำหน่าย อาหารในอนาคตได้คำนึงถึงการเติบโตขึ้นของจำนวนประชากรที่สอดคล้องกับความต้องการอาหารที่เพิ่มมากขึ้นเป็นเท่าตัว รวมถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในการขนส่งอาหารให้กระจายอย่างทั่วถึง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอาหารในอนาคตได้สนับสนุนให้อาหารนั้นได้กลับไปอยู่ ณ ถิ่นฐานดั้งเดิมของมันเอง กล่าวคือ เกษตรกรต้องเป็นผู้ที่บริโภคสิ่งที่ตนเองปลูกและคงไว้ซึ่งความหลากหลายทางพันธุกรรมของเมล็ดพันธุ์ท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่มากกว่าที่จะทำการปลูกพืชอย่างเดียวกันเพื่อส่งออกไปสู่ตลาดเพียงอย่างเดียว ซึ่งส่งผลดีต่อทั้งผู้บริโภคในแง่ของสุขภาพที่จะได้รับประทานอาหารที่หลากหลาย และช่วยโลกให้กลับคืนสู่ภาวะดั้งเดิมที่ไม่ฝืนหรือตัดวงจรสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมากเกินไป ดังนั้น คุณค่าของการประกอบการจึงเกิดจากการหันมาใส่ใจทั้งผู้บริโภคและโลกไปพร้อมๆ กัน ทั้งในแง่ของการสร้างทางเลือกในการบริโภค หรือการคืนธรรมชาติให้กับโลกเองก็ตาม

3. คุณค่าอาหารแห่งอนาคตผ่านการบริโภคอาหาร การวิจัยเกี่ยวกับวิถีอาหารแห่งอนาคตมุ่งเน้นการพัฒนาอาหารที่มีความยั่งยืนและสอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน โดยมีจริยศาสตร์อาหารที่ส่งเสริมการกินอย่างมีจริยธรรม ผ่านการเลือกบริโภคโปรตีนทางเลือกแทนเนื้อสัตว์ ได้แก่ 1) โปรตีนจากพืช ผลิตภัณฑ์จากพืชที่มีลักษณะคล้ายเนื้อสัตว์ หรือบริโภคพืชโดยตรง เช่น วิธีการกินวีแกนและมังสวิรัต

โดยมีการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีรสสัมผัสคล้ายเนื้อจริงเพื่อทดแทนเนื่องจากการผลิตที่สร้างผลกระทบต่อสัตว์และสิ่งแวดล้อม 2) จุลินทรีย์ การใช้จุลินทรีย์ที่หมักในสภาพที่ควบคุม จะผลิตผงโปรตีนสูงที่สามารถนำไปผสมในอาหารเพื่อลดการใช้เนื้อสัตว์ ช่วยลดการผลิตขยะอาหารและก๊าซเรือนกระจก 3) เนื่องจากการเพาะเลี้ยง การเพาะเลี้ยงเซลล์สัตว์ในห้องปฏิบัติการเพื่อผลิตเนื้อที่คล้ายกับเนื้อสัตว์ทั่วไป มีความสะอาดและปลอดภัย รวมถึงมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า แม้จะมีการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลในการผลิตอยู่บ้าง 4) เนื่องจากแมลง แมลงเป็นแหล่งโปรตีนที่มีประสิทธิภาพและมีคุณค่าทางโภชนาการสูง ใช้พื้นที่และอาหารน้อยกว่าสัตว์อื่น การพัฒนาอาหารจากแมลงมีความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในประเทศที่ไม่คุ้นเคยกับการบริโภคแมลง โดยทั้งหมดนี้เป็นทางเลือกที่สามารถช่วยตอบโจทย์ด้านอาหารในอนาคตอย่างมีจริยธรรมและยั่งยืน ผ่านการลดการทำลายสิ่งแวดล้อม ตระหนักในสิทธิสัตว์ และยังสามารถคงไว้ซึ่งโภชนาการที่ครบถ้วนสำหรับมนุษย์

2. จริยศาสตร์อาหารในวิถีอาหารแห่งอนาคต

ความมั่นคงทางอาหารในอาหารแห่งอนาคต เป็นแนวคิดที่มีความยืดหยุ่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามหลายต่อหลายครั้งในการกำหนดคำจำกัดความในการวิจัยและการใช้นโยบาย แม้กระทั่งทศวรรษที่ผ่านมา มีคำจำกัดความประมาณ 200 คำจำกัดความในงานเขียนที่ตีพิมพ์ (Maxwell, & Smith, 1992) เมื่อใดก็ตามที่แนวคิดถูกนำมาใช้ในการศึกษาหรือมีวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนเพื่อสร้างคำจำกัดความที่ชัดเจน (Maxwell, 1996, pp. 155-170)

ในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางอาหารในทศวรรษที่ 1970 องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้แบ่งความหมายด้านความมั่นคงทางอาหารออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ ความเพียงพอ (Availability) การเข้าถึง (Access) การใช้ประโยชน์ (Utilization) และเสถียรภาพ (Stability) ซึ่งความมั่นคงทางอาหารยุคแรกมุ่งเน้นแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารด้วยการผลิตในปริมาณมาก แต่ต่อมาพบว่าปัญหาความอดอยากยังมีอยู่ในหมู่คนยากจน มิติต่อมาจึงพิจารณาถึงการเข้าถึงอาหาร ที่ต้องอาศัยอำนาจทางการเมืองในการเข้ามากำกับเศรษฐกิจและสังคมให้กระจายอาหารออกไปได้อย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน รวมไปถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคเองก็มีส่วนในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร อาทิ การบริโภคอาหารที่มีสารอาหารครบถ้วน

ในอาหารแห่งอนาคตจึงต้องการที่จะบรรลุความมั่นคงทั้ง 4 มิติ ได้แก่ 1) ความเพียงพอ การผลิตอาหารต้องเพียงพอและยั่งยืน ทั้งจากภายในประเทศและการนำเข้า โดยควรสนับสนุนการผลิตที่คงเอกลักษณ์ของถิ่นกำเนิดอาหาร เช่น การใช้เมล็ดพันธุ์ท้องถิ่น และการนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการเพาะปลูก หรือการสร้างทางเลือกอาหารใหม่ๆ เช่น โปรตีนจากแมลงและเนื้อสัตว์เพาะเลี้ยงในห้องแล็บมีศักยภาพช่วยเพิ่มความเพียงพอ 2) การเข้าถึงอาหาร แม้ว่าการผลิตอาหารจะมีปริมาณเพียงพอ แต่การกระจายอาหารต้องทั่วถึงทุกกลุ่ม รวมถึงคนชายขอบ โดยต้องการความร่วมมือจากภาคการเมืองและการ

ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การขนส่งและตลาดที่เป็นธรรม 3) การใช้ประโยชน์จากอาหาร การบริโภคอาหารต้องมีคุณค่าทางโภชนาการและปลอดภัย การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภค เช่น การหันมาบริโภคโปรตีนจากแหล่งอื่นแทนเนื้อสัตว์ และ การใช้เทคโนโลยีตรวจสอบคุณภาพอาหาร ช่วยลดความเสี่ยงจากโรคและการปนเปื้อน 4) เสถียรภาพ การมีอาหารเพียงพอและเข้าถึงได้ตลอดเวลา รวมถึงการเตรียมพร้อมรับมือวิกฤตเศรษฐกิจหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การบริหารจัดการความเสี่ยงและการมีกฎหมายสนับสนุนการผลิตที่ยั่งยืนช่วยรักษาเสถียรภาพของระบบอาหาร

ดังนั้น อาหารแห่งอนาคตจึงเป็นการทำงานร่วมกันของหลากหลายภาคส่วนตั้งแต่ในระดับการผลิตไปจนถึงระดับการเมือง ที่คำนึงถึงทั้งผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารที่สามารถครอบคลุมได้ทั้ง 4 มิติ ตามที่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติได้กำหนดไว้

ความยุติธรรมทางอาหารในอาหารแห่งอนาคต ในขบวนการความยุติธรรมด้านอาหารยังมีเรื่องของอธิปไตยทางอาหาร ซึ่งเป็นสิทธิของประชากรในการพิจารณาว่าจะเลี้ยงชีพอย่างไร นำไปสู่ที่มาของการอภิปรายที่ละเอียดยิ่งขึ้นในขบวนการความยุติธรรมด้านอาหาร กล่าวคือมากกว่าแค่ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับอาหารหรือไม่ แต่คือจะเลี้ยงชีพได้อย่างไร ตัวอย่างเช่น การถกเถียงที่นำโดยชาวนาทั่วโลกเพื่อต่อต้าน GMOs ข้อถกเถียงที่ไม่ขัดต่อหลักวิทยาศาสตร์หรือประโยชน์ของ GMOs พันธุ์กรรมเฉพาะเมล็ดพืช แต่ขัดต่อกลไกทางกฎหมายและเศรษฐกิจที่บริษัทข้ามชาติมักใช้สิ่งเหล่านี้โดยขัดต่อเจตจำนงของผู้ปลูกอาหารในท้องถิ่น หรือแม้แต่กดดัน ให้ผู้ปลูกอาหารในท้องถิ่นใช้สิ่งเหล่านี้โดยขัดต่อเจตจำนงของตน ซึ่งอาจนำไปสู่ความไม่มั่นคงด้านอาหาร คือภาวะเศรษฐกิจและสังคมระดับครัวเรือนที่มีการเข้าถึงอาหารอย่างเพียงพอ อย่างจำกัดหรือไม่แน่นอน (The United States Department of Agriculture's Economic Research Service, 2018) ความแพร่หลายของความไม่มั่นคงด้านอาหารทั่วโลกแสดงให้เห็นว่าสิทธิในอาหารนั้นยังไม่เป็นสากลในขณะนี้ และนี่คือปัญหาที่ขบวนการความยุติธรรมด้านอาหารปรารถนาที่จะบรรเทา

สำหรับอาหารแห่งอนาคต ความยุติธรรมทางอาหารรวมถึงสิทธิแรงงานและสิทธิในที่ดิน แรงงานควรได้รับการคุ้มครองด้านค่าจ้าง ความปลอดภัย และสิทธิในการรวมตัวกัน ขณะที่สิทธิในที่ดินนั้นหมายถึงการคืนสิทธิให้แรงงานได้ทำกินบนที่ดินของตนเองเพื่อสร้างความหลากหลายทางการผลิตและการพึ่งพาตนเอง การฟื้นฟูระบบนิเวศในพื้นที่เกษตร และลดการพึ่งพาเทคโนโลยีเกษตรที่ทำลายธรรมชาติ เช่น การใช้ปุ๋ยและยาฆ่าแมลง อาหารแห่งอนาคตต้องส่งเสริมเกษตรที่ยั่งยืน เช่น การใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเพาะปลูกออร์แกนิก และการฟื้นฟูพันธุ์พืชพื้นเมืองที่มีความทนทานต่อสภาพภูมิอากาศ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ชุมชนที่ห่างไกลเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม และการสนับสนุนเกษตรกรรายย่อยและแรงงานในภาคเกษตรกรรมผ่านการคุ้มครองสิทธิ

และการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ

อธิปไตยอาหารในอาหารแห่งอนาคต การประชุมอาหารโลกขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติที่กรุงโรมเมื่อปี 1996 (Nicholson, & Delforge, 2008, p. 456) นิโคลสัน (Nicholson) สรุปอธิปไตยด้านอาหารไว้ ดังนี้ “เราเสนอให้มีตลาดท้องถิ่น ที่มีสิทธิของประเทนั้นๆ ในการปกป้องพรมแดนตนเองจากอาหารนำเข้า ปกป้องการเกษตรกรรมยั่งยืน และปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพ อาหารสุขภาพ งาน และวิถีชีวิตที่เข้มแข็งในพื้นที่ชนบท” (Nicholson, & Delforge, 2008, p. 457) การเคลื่อนไหวโดยตัวของมันเองเป็นการเรียกร้องว่า นโยบายเสรีนิยมให้ความสำคัญกับการค้าระหว่างประเทศเป็นลำดับแรก มีใช้อาหารสำหรับประชาชน นโยบายไม่ได้ส่งผลต่อการจัดความหิวโหยในโลก ในทางตรงกันข้าม กลับเพิ่มการพึ่งพิงของประชาชนต่อการนำเข้าทางการเกษตร และแปลงภาคเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรมมีพลังเข้มแข็งมากขึ้น

ความสำคัญของการสร้างอธิปไตยทางอาหาร เพื่อรับมือกับปัญหาที่เกิดจากการค้าเสรี ซึ่งมักส่งผลให้เกษตรกรในท้องถิ่นต้องผลิตสินค้าเพื่อป้อนตลาดโลกแทนที่จะเน้นการบริโภคภายในท้องถิ่น ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง เกิดปัญหาแรงงานพลัดถิ่น และความเข้มแข็งของชุมชนลดลง

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอธิปไตยทางอาหารในอนาคต มีสามประการหลักที่ต้องคำนึงถึงเพื่อรับมือกับการเพิ่มขึ้นของประชากรโลกที่จะถึง 9 พันล้านคนในปี 2048 ได้แก่ 1) การใช้เทคโนโลยีจีเอ็มโอ (GMOs) เทคโนโลยีดัดแปลงพันธุกรรมมีประโยชน์ในการเพิ่มผลผลิตและโภชนาการ แต่การที่บริษัทใหญ่จดสิทธิบัตรเมล็ดพันธุ์อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของเกษตรกรที่ปลูกพืชแบบดั้งเดิม การใช้จีเอ็มโอจึงควรคำนึงถึงสิทธิของเกษตรกรและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 2) สิทธิมนุษยชน กระบวนการผลิตอาหารต้องคำนึงถึงสิทธิของแรงงาน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้หญิง เด็ก และผู้อพยพ ซึ่งมักถูกละเมิดสิทธิในการทำงาน การกำหนดค่าแรง และสภาพการทำงานที่ไม่เหมาะสม 3) สิทธิสัตว์ การผลิตเนื้อสัตว์ใช้ทรัพยากรมากและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การตระหนักถึงสิทธิสัตว์และการลดการบริโภคเนื้อสัตว์จะช่วยลดผลกระทบต่อธรรมชาติ การเลือกใช้โปรตีนทดแทนเนื้อสัตว์ก็เป็นทางเลือกที่ช่วยลดการผลิตสัตว์เพื่อบริโภคและส่งผลให้ระบบนิเวศฟื้นฟูได้ การสร้างอธิปไตยทางอาหารจะเกิดขึ้นได้จากการตระหนักถึงการพึ่งพาเทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิมนุษยชนในกระบวนการผลิต และการใส่ใจต่อสิทธิสัตว์ รวมถึงการบริโภคอย่างยั่งยืนเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับจำนวนประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

5. อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง จริยศาสตร์อาหารในวิถีอาหารแห่งอนาคต ผู้วิจัยได้พบว่า จริยศาสตร์อาหารในวิถีอาหารแห่งอนาคต โดยเฉพาะแนวทางการบริโภคอาหารจากนวัตกรรมอย่างโปรตีนแทนเนื้อสัตว์ เข้ากันได้กับแนวคิดการลดความทุกข์ ของปีเตอร์ ซิงเกอร์ ซึ่งนอกจากจะสามารถลดปัญหาที่สร้างผล

กระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่มีในกระบวนการผลิต สร้างการตระหนักรู้ที่มีชีวิตอื่น และเติมเต็มโภชนาการที่ครบถ้วนให้กับมนุษย์แล้ว ยังสามารถสร้างพฤติกรรมการบริโภคที่มีผลต่อความมั่นคง ความยุติธรรม และอธิปไตยทางอาหารอย่างยั่งยืน

ในแนวคิดการลดความทุกข์ ของปีเตอร์ ซิงเกอร์ มีจุดเริ่มต้นมาจากทฤษฎีว่าด้วยสิทธิสัตว์และการปลดปล่อยสัตว์ ซึ่งได้กลายเป็นหนึ่งในหัวข้อที่ได้รับความสนใจและกำลังมาแรงในโลกวิชาการตะวันตก ในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1970 เป็นช่วงเวลาที่หนังสือ Animal Liberation ของปีเตอร์ ซิงเกอร์ได้จุดกระแสให้ผู้คนในสังคม หันมาสนใจเรื่องความเป็นอยู่ของสัตว์และหันมาตั้งคำถามกับความชอบธรรมของมนุษย์ในการกดขี่สัตว์อย่างจริงจังเป็นครั้งแรก สถานะของทฤษฎีว่าด้วยสิทธิสัตว์และการปลดปล่อยสัตว์ในปัจจุบันย่อมถือว่าดีขึ้นกว่าสถานะที่เคยเป็นในอดีตเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ประเด็นปัญหาเรื่องสิทธิสัตว์ได้กลายเป็นหนึ่งในหัวข้อยอดนิยมที่ปรากฏในหนังสือ บทความ งานวิจัย และวิชาที่เปิดเรียนในมหาวิทยาลัย ซึ่งปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในโลกตะวันตกนี้ทำให้กรูเอน (Lori Gruen, 2011) ถึงกับเอ่ยปากชมว่ากระแส “คลื่นลูกที่สอง” ของขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิสัตว์กำลังผงาดและพุ่งขึ้นสูงในปัจจุบัน นอกจากนั้น ซิงเกอร์เองก็รู้สึกปลาบปลื้มใจไปกับการที่ปรัชญาและทฤษฎีการเมืองร่วมสมัย ที่ได้ส่งอิทธิพลและสร้างแรงบันดาลใจเป็นอย่างมากให้กับขบวนการต่อสู้บนท้องถนน เพื่อเรียกร้องสิทธิสัตว์ในปัจจุบัน (Singer, 1974)

จากมุมมองของปีเตอร์ ซิงเกอร์ แนวคิด การลดความทุกข์ (minimizing suffering) เป็นแก่นหลักของการตัดสินใจทางจริยธรรม ซึ่งนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาอาหารแห่งอนาคต ที่พิจารณาถึงผลกระทบที่มีต่อสัตว์และสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ การสร้างวิถีที่คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน หนึ่งในนั้นคือการพัฒนาและนำเสนออาหารทดแทนแหล่งโปรตีนจากสัตว์ ได้แก่ การผลิตโปรตีนจากพืช, เชื้อรา, จากห้องทดลอง หรือแมลง ซึ่งหากนำการพัฒนาเป็นข้อเสนอในการเรียกร้องให้มนุษย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภค ก็จะสามารถลดการทรมานของสัตว์ในอุตสาหกรรมปศุสัตว์ลงได้ อีกทั้งยังลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจริยธรรมของซิงเกอร์ที่สนับสนุนการลดทุกข์และส่งเสริมทางเลือกที่มีความยั่งยืน ดังนั้น การเลือกผลิตอาหารที่ไม่ต้องใช้สัตว์เป็นวัตถุดิบ เช่น โปรตีนจากพืช หรือโปรตีนจากการปลูกในห้องปฏิบัติการ เป็นการพิจารณาที่ให้ความสำคัญกับความทุกข์ทรมานที่อาจเกิดขึ้นจากการทำฟาร์มปศุสัตว์ที่อาจจะไม่เป็นธรรมต่อสัตว์ (Singer, 1974)

ในจริยศาสตร์อาหารในวิถีอาหารแห่งอนาคตนั้น ต้องการการสร้างความมั่นคง ความยุติธรรม และอธิปไตยให้กับอาหาร ซึ่งการขับเคลื่อนจากระดับการเมืองไปสู่การร่วมมือในระดับปัจเจกจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งปัญหาและวิธีแก้ในระบอบอาหารล้วนสร้างความหมายและพัฒนาการที่เปลี่ยนไปอยู่เสมอ ก่อให้เกิดคุณค่าในระบอบอาหารที่ครอบคลุมทั้งการผลิต การประกอบอาหาร และการบริโภค ซึ่งในปัจจุบันมีการใช้เครื่องมืออย่างวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าช่วยในการยกระดับการแก้ปัญหา อย่างไรก็ตาม

ความกังวลต่อการเพิ่มขึ้นของประชากรก็ยังคงอยู่ ทำให้การเตรียมรับมือจึงจำเป็น วิถีอาหารแห่งอนาคต จึงพยายามสร้างการตระหนักในระบอบอาหาร ตั้งแต่กระบวนการผลิตที่กลับมาใส่ใจสิ่งแวดล้อม สนับสนุน ความหลากหลายทางพืช ลดการทำปศุสัตว์ ส่วนการประกอบอาหาร ก็หันมาแปรรูปของเสียจากอาหาร ให้กลับมามีประโยชน์อีกครั้ง หรือการแปรรูปอาหารทดแทนโปรตีนให้มีรูปลักษณ์ รสสัมผัส และรสชาติ คล้ายเนื้อสัตว์ให้มากที่สุด เพื่อเรียกความนิยมในหมู่ผู้ที่ทดลองบริโภคไปจนถึงผู้ที่ต้องการสร้างแบบแผน การบริโภคอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นหนึ่งในหมุดหมายสำคัญของคุณค่าในวิถีอาหารอนาคต อีกทั้งยังสอดคล้อง กับหลักการลดความทุกข์ของปีเตอร์ ซิงเกอร์ ที่มุ่งเน้นให้มองทุกอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้สัตว์และธรรมชาติ ก็มีสิทธิเท่าเทียมกับมนุษย์ในการเป็นอยู่ร่วมภายใต้สิ่งแวดล้อมเดียวกัน การทะนุบำรุงรักษาชีวิตพวกเขา ก็เท่ากับการทำนุบำรุงรักษาชีวิตพวกเราด้วย ดังนั้น การบริโภคอย่างยั่งยืน ผ่านการบริโภคโปรตีนทดแทน เนื้อสัตว์ จึงเป็นหนึ่งในข้อปฏิบัติที่ช่วยรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมและคงไว้ซึ่งสารอาหารที่จำเป็นต่อร่างกาย อีกทั้ง วิธีนี้อาจเป็นการสร้างแบบแผนที่ยั่งยืนและยังยืนแก่ระบอบอาหารในอนาคต จนกลายเป็นหนึ่งใน จริยศาสตร์อาหารในวิถีอาหารแห่งอนาคตที่ผู้คนตระหนักถึงและทำตาม ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งผลดีต่อผู้บริโภค เองเท่านั้น แต่ยังสามารถคงไว้ซึ่งระบอบอาหารที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กับการส่งต่อโลกที่อุดม สมบูรณ์นี้ให้คนรุ่นหลังต่อไป ในอนาคต

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

จากงานวิจัยในประเด็นจริยศาสตร์อาหารในวิถีอาหารแห่งอนาคตผู้วิจัยเห็นว่าความก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก รวมถึงในอนาคตต้องมีการพัฒนาทาง ด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์เพิ่มมากยิ่งขึ้นไปเรื่อยๆ จึงเสนอแนะว่าหากในอนาคตมีการศึกษาทาง เลือกอาหารด้านอื่นๆ ด้วยก็จะเป็นทางเลือกการบริโภคอาหารที่น่าศึกษาเพิ่มเติม รวมถึงหากมองใน ประเด็นสุนทรียศาสตร์ของอาหารแห่งอนาคตก็เป็นประเด็นทางปรัชญาที่น่าศึกษาเช่นกัน เพื่อวิเคราะห์ คุณค่าทางอารมณ์และความรู้สึกส่วนบุคคลต่ออาหารแห่งอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้

การบริโภคโปรตีนทางเลือกแทนการบริโภคโปรตีนจากสัตว์หรือการลดการบริโภคเนื้อสัตว์ เป็นหนึ่งในแนวทางที่ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นเรื่องเริ่มต้นสำคัญในระดับปัจเจกบุคคล โดยสิ่งนี้ได้รับการยอมรับ ในทั่วโลกว่าการบริโภคเนื้อสัตว์มีผลกระทบต่อความร้อนของโลกอย่างมีนัยสำคัญ การลดการ บริโภคเนื้อสัตว์ถือเป็นเรื่องที่ควรสนับสนุน ซึ่งมีผลทั้งต่อสุขภาพของบุคคลและสิ่งแวดล้อม การเข้าใจและ ยอมรับแนวโน้มนี้อาจเป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อนในอนาคต และเป็นการรักษาสุขภาพ ของมนุษย์ให้ดีขึ้นในระยะยาวด้วย

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จริยศาสตร์อาหารในวิถีอาหารแห่งอนาคต ทำให้ทราบถึงความหมายและพัฒนาการของจริยศาสตร์อาหารในวิถีอาหารแห่งอนาคต รวมไปถึงคุณค่าของอาหารแห่งอนาคต ที่สร้างความมั่นคง ความยุติธรรม และอภิปไตย ในสายการผลิต การประกอบอาหาร การบริโภค นอกจากนี้ยังทราบถึงความเข้ากันได้ระหว่างจริยศาสตร์อาหารในวิถีอาหารแห่งอนาคตกับทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของปีเตอร์ ซิงเกอร์

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- โทมัส โรเบิร์ต มัลธัส. (2567). *บทความเกี่ยวกับหลักการของประชากร*. เข้าถึงได้จาก https://www.econlib.org/library/Malthus/malPop.html?chapter_num=20#book-reader
- ธนิดา หรินทรานนท์. (2563). *ความมั่นคงทางอาหาร*. เข้าถึงได้จาก <http://certify.dld.go.th/certify/index.php/th/2016-05-01-14-51-22/2016-05-03-03-23-38/1276-2020-09-23-02-20-23>
- ปิยะมาศ ใจไฝ. (2562). *ปรัชญาอาหาร*. กรุงเทพฯ: The Print Idea.

- เอกศักดิ์ ยุกตะนันท์. (2528). *การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์สุขของสังคมในทฤษฎีความยุติธรรมของจอห์น สจ๊วต มิลล์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cutler, A. C. (2001). Critical reflections on the Westphalian assumption of international law and organization: A crisis of legitimacy. *Review of International Studies*, 27(2), 133-50.
- Gruen, L. (2011). *Ethics and animals: An introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hoy, A. Q. (2018). Agricultural Advances Draw Opposition that Blunts Innovation. *Science* 360, 6396, 1413-1414.
- Maxwell, S. & Smith, M. (1992). Household food security; a conceptual review. In S. Maxwell & T. R. Frankenberger, eds. *Household Food Security: Concepts, Indicators, Measurements: A Technical Review*. New York and Rome: UNICEF and IFAD.
- Maxwell, S. (1996). Food security: a post-modern perspective. *Food Policy*, 21 (2), 155-170.
- Nature's Fynd. (2021). *Alternative Proteins: The Ultimate Guide*. Retrieved from <https://www.naturesfynd.com/alternative-proteins>
- Nicholson, P., & Delforge, I. (2008). Via Campesina: Responding to global systemic crisis. *Development*, 51(4), 456-459.
- Peter Singer. (2011). *Practical Ethics*. New York: Cambridge University Press.
- Raynolds, L. T., D. Myhre, V Carro-Figueroa, F. H. Buttel, and P. McMichael. (1993). The new internationalization of agriculture: A reformulation. *World Development*, 21(7), 1101-1121.
- Revel, A., and Riboud, C. (1986). *American Green Power*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Singer, P. (1974). All Animals Are Equal. *Philosophic Exchange*, 5(1), 103-116.
- The United States department of Agriculture's Economic Research Service. (2018). *Definition of Food Security*. Retrieved from <https://www.ers.usda.gov/topics/food-nutrition-assistance/food-security-in-the-u-s/definitions-of-food-security/>